

TIEDOTE 17.2.2014

Vapaa julkaistavaksi

klo 12.00 jälkeen

Kantelu Euroopan yhteisöjen komissiolle yhteisön oikeuden rikkomisesta
(VR:n henkilöliikennemonopoli)

VR-Yhtymä Oy:n (VR) henkilöliikennemonopolia koskeva käyttöoikeussopimus allekirjoitettiin 30.11.2009 ajaksi 3.12.2009 – 31.12.2019. Option mukaisesti sille sovittiin jatkoaikaa 2.7.2013 merkittävien kalustohankintojen perusteella ajaksi 1.1.2020 – 31.12.2024. Asia on päätetty hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa, vaikka sopimusta edeltänyt oikeustila perustui lakiin (rautatielain 16 §). Eduskunta on päätöksenteossa sivuutettu täysin ja päätöksentekomenettelyyn liittyy salailua.

Sopimus sallii muiden yritysten omalla taloudellisella riskillään ajamat henkilöjunat osalla Liikenneviraston hallinnoimaa rataverkkoa. Ns. ostoliikennekorvauksia maksetaan kuitenkin vain kotimaiselle ja valtio-omisteiselle VR:lle. Toisille vapaat rataosat ovat myös enimmäkseen pirstaleisia, joten ne muodostavat ”näppituntumallakin” hyvin harvoin liikenteellisesti ja taloudellisesti mielekkäitä kokonaisuuksia.

Nykyjärjestely jättää junavuoroja kaipaavat kansalaiset sekä alue- ja paikallishallintotason vaikutusvaltaa vaille. Lisäksi nykytilaan tyytymättömiä ovat potentiaaliset koti- ja ulkomaiset henkilöjunaoperaattorit, jotka ovat myös väittäneet voivansa ajaa junia VR:ää halvemmalla. Väitteet saavat tukea ulkopuolisten tahojen tekemistä selvityksistä ja valtion omissakin selvityksissä on todettu kilpailu(ttamise)n johtaneen halvempaan (osto)junaliikenteeseen.

Virallisesti tarkoituksena oli panna täytäntöön ns. palvelusopimusasetus (PSA).¹ Sen johdan-

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0001:0001:FI:PDF>

to-osan 25. perustelukappaleen mukaan (lihavoitu tässä)

"Rautateiden julkisiin henkilöliikennepalveluihin liittyy suuria investointeja ja infrastruktuurikustannuksia koskevia erityiskysymyksiä. Komissio teki maaliskuussa 2004 ehdotuksen yhteisön rautateiden kehittämisestä 29 päivänä heinäkuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/440/ETY muuttamisesta siten, että kaikille yhteisön rautatieyrityksille annetaan mahdollisuus käyttää kaikkien jäsenvaltioiden infrastruktuuria kansainvälisen matkustajaliikenteen harjoittamiseen. **Tämän asetuksen tarkoituksena on laatia lainsäädäntökehys julkisia palveluhankintoja koskeviin sopimuksiin liittyville korvauksille ja/tai yksinoikeuksille, muttei rautatieliikenteen palvelumarkkinoiden avaaminen edelleen.**"

Meillä kuitenkin siis avattiin rautatieliikenteen palvelumarkkinoita edelleen, mutta ”vapautetut” rataosat ovat valtionkin mielestä (liike)taloudellisesti toivottomia. Siksi järjestely on yhteisöoikeuden vastainen erityisoikeus sekä kilpailua vääristävää valtiontukea. Nämä ilmenevät ainakin seuraavasti:

- ostojunayhteyksien tukia myönnetään vain yhdelle operaattorille
- ostojunayhteyksien, velvoitejunien ja VR:n omalla riskillä ajamien junavuorojen välinen rajanveto on epäselvä
- toisille vapautetut rataosat ovat liiketaloudellisesti toivottomia
- alueelliset vaikuttamismahdollisuudet eivät täytä yhteisöoikeuden vaatimuksia
- ”merkittävänä kalustohankintana” yksilöidään vain muutama matkustajavaunu eli murto-osa VR:n kalustohankintaprojektin arvosta
- osittaisesta kilpailun vapauttamisesta huolimatta VR:n erityisasemaa pidetään yllä myös sallimalla yhtiön romuttaa käyttökelpoista rautatiekalustoa toisille tarjoamatta ja
- yksinoikeuden antaminen ei menettelyllisestikään täytä yhteisöoikeuden vaatimuksia.

Koska Suomi on tällä tavoin PSA:n toimeenpanon nimissä nähäksemme toteuttanut EU:n toimivaltaan ulottuvan järjestelyn, olemme hetki sitten jättäneet Euroopan komission Suomen-edustustoon asiaa koskevan kantelun. Epämääräinen oikeustila on jatkunut jo loppuvuodesta 2009 alkaen, joten toivomme komissiolta myös nopeita johtopäätöksiä.

Suomen Rautatiematkustajat ry

Kemijärvi

www.rautatiematkustajat.fi

<http://www.facebook.com/pages/Rautatiematkustajat/158345494253217>

<http://www.facebook.com/groups/108232592543581/>

Kantelu kokonaisuudessaan (alkaa toimia viimeistään klo 12.00):

<http://www.rautatiematkustajat.fi/eu-kantelu>

Lisätietoja:

puheenjohtaja Kalevi Kämäräinen

041 – 492 9363, kalevi.kamarainen@gmail.com